

ustanoveními §u 24 zákona o tisku a článků VII. a VIII. zákona ze dne 17. prosince 1862, čís. 8 ř. zák. z roku 1863. K tomu se zmateční stížnost odkazuje a dodává se jen ještě toto: Skutková zjištění rozsudku neospravedlňují předpokladu, že úmysl obžalovaných se nesl jen k tomu, by vytištěny byly pouze a výlučně výtisky povinné. Dle zjištěného stavu věci měli naopak obžalovaní předem již úmysl, dáti závadný časopis do tisku za účelem jeho rozšiřování, nebude-li jim v tom bráněno úřadem: k tomuto zabránění úřadem skutečně došlo; toto zabránění bylo onou od vůle obžalovaných neodvislou překážkou, která dokonání trestného činu zmařila. Kdyby pozastavení úřadem, ať z jakékoli příčiny nebylo se stalo, byli by obžalovaní provedli rozšiřování časopisu. I když proto vzali v okruh svých úvah možné zabavení se strany úřadu, učinili něco, čemu dle zákonného stavu ve věcech tiskových nemohli se vyhnouti. Dle toho podnikli obžalovaní svým jednáním vše, co by bylo způsobilé založiti skutkovou podstatu dokonáných činů, kdyby to nebylo zmařeno cizí překážkou, totiž zasáhnutím úřadu. Neboť kdyby tohoto pozastavení nebylo, byli by bývali čin svůj dokonali, třeba že by toto nezávadné projití censurou nevyklučovalo ještě nikterak skutkové podstaty dotyčných činů jako přečinu podle §u 24 zákona o tisku, pokud se týče přečinu podle článků VII. a VIII. zákona ze dne 17. prosince 1862, čís. 8 ř. zák. z roku 1863.

Čís. 1625.

Není zmatkem čís. 5 §u 281 tr. ř., nebyly-li uvedeny důvody pro výrok, jímž soud dal projevu obžalovaného určitý výklad, nepřipouští-li doslov a smysl projevu vzhledem k okolnostem, za nichž byl pronesen, jiného výkladu.

Zákon na ochranu republiky ze dne 19. března 1923, čís. 50 sb. z. a n.

Souběh zákona (§ 15 čís. 3) s trestním zákonem (§ 222).

S hlediska §u 15 čís. 3 zákona nezáleží na tom, že k vojenskému zločinu podněcující projev nebyl určen přímo brancům, nýbrž jiným osobám, jež měly dle pachatelova záměru na brance teprve působiti.

Sesměšňování vlády čs. republiky výrokem, že vodí dělnictvo za nos (§ 491 tr. zák. a článek V. zák. čís. 8/1863).

Zmatečnost čís. 9 b) §u 281 tr. ř. pro porušení zásady »ne bis in idem« jest tu jen tehdy, byl-li obžalovaný pro týž skutek již odsouzen s o u d e m jako pro trestný čin podle obecného trestního zákona nebo některého z vedlejších trestních zákonů; odsouzení politickým úřadem pro s p r á v n í přestupek nebrání opětovnému odsouzení soudem.

(Rozh. ze dne 9. května 1924, Kr II 514/23.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost obžalovaného do rozsudku krajského soudu v Olomouci ze dne 8. srpna 1923, jímž byl stěžovatel uznán vinným zločinem podle §u 15 čís. 3 zákona ze dne 19. března 1923, čís. 50 sb. z. a n.,

a přestupkem podle §u 491 tr. zákona článku V. zákona ze dne 17. prosince 1862, čís. 8 ř. zák. z roku 1863.

D ů v o d y:

Zmateční stížnost dovolává se čís. 5, 9 a), 10 §u 281 tr. ř. Rozsudkový výrok, jímž byl stěžovatel uznán vinným zločinem podle §u 15 čís. 3 zákona ze dne 19. března 1923, čís. 50 sb. z. a n., napadá jednak s hlediska důvodu zmatečnosti čís. 5 námitkou, že jest výrok ten co do rozhodných okolností neúplným a že proň ani spisy neposkytují podkladu, ani v rozsudku nejsou uvedeny zcela žádné důvody, jednak, dovolávajíc se důvodu zmatku čís. 9 a), namítá, že nalézací soud shledal ve stěžovatelově projevu neprávem vyzývání, podněcování k vojenskému zločinu vzpoury. Zmateční stížnost dovozuje, že stěžovatelův projev nelze pojímatí jako výzvu, by zbraní nebylo použito dle příkazu představených, nýbrž podle vlastní úvahy neb aby se ve spojení s jinými vzepřeno bylo rozkazům představených neb aby se o to bylo smluveno nebo takové vzepření bylo přivoděno; zejména prý se nedostává toho, by výzva ke vzpouře byla bývala řízena na osoby, u nichž by mohla vzejítí příležitost, aby se dopustily onoho zločinu. Ve výroku stěžovatelově spatřuje zmateční stížnost prázdnou frázi, k jakým prý při politických projevech, spočívajících na třídních protivách, často dochází a které, bývajíce pronášeny ve chvílích rozčilení, zanikají bez hlubšího účinku. Nalézací soud zašel prý svým pojetím výroku stěžovatelova jako výzvy ke zločinu vzpoury daleko za míru toho, co věcný i právní stav činí přípustným. Zmateční stížnosti nelze přiznati oprávnění. Skutkovou podstatu zločinu podle §u 15 čís. 3 zákona na ochranu republiky shledal nalézací soud ve výroku, který pronesl stěžovatel jako řečník na táboře všech socialistických stran okresu Š., konaném dne 14. září 1922: »Naši synové budou teď nastupovati vojenskou službu; poučte je, jakou službu mají konati u vojska, že mají své bajonety namířiti proti těm, kdož jsou proti nám.« Posléz uvedená slova stěžovatelova obsahují dle přesvědčení nalézacího soudu výzvu, by se vojíni vzepřeli a zbraní použili nikoli dle příkazu představených, nýbrž podle vlastní úvahy, a obžalovaný podněcoval jimi dle rozsudkového závěru veřejně ke zločinu vzpoury podle §u 159 voj. tr. zák. Jest sice pravda, že pro tento rozsudkový výrok nejsou v rozsudku uvedeny další důvody a že se v rozsudku ani právní hledisko nalézacího soudu blíže neobjasňuje. Než projev stěžovatelův již svým doslovem a svým smyslem nepřipouští vzhledem na okolnosti, za nichž byl pronesen, jiného výkladu, než jaký mu dává rozsudek, totiž jako výzvu ke vzpouře podle §u 159 voj. tr. zák., ku vzepření se vojínů při použití zbraní proti rozkazům představených. Jde o výzvu, pronesenou veřejně na táboru lidu, tudíž o výzvu hromadnou, směřující, byť z části nepřímou, prostřednictvím třetích osob, k tomu, by se vojíni k onomu vzepření smluvili nebo je podnikli ve vzájemném spolčení, jak je pojmovým předpokladem skutkové podstaty zločinu vzpoury podle §u 159 a) voj. tr. zák. Zmateční stížnost označuje tudíž onen rozsudkový závěr neprávem jako násilný a rozsudkový výrok jako neúplný a rovněž bezdůvodnou jest

její námitka, že pro závěr ten, nenacházející prý podkladu ani v jediné zjištěné skutečnosti, nebyly uvedeny zcela žádné důvody. Výtka ta není než nepřipustným brojením proti výkladu, který dal nalézací soud stěžovatelovu projevu, volně zhodnotiv výsledky hlavního přelíčení, při čemž arci, jak shora dolíčeno, směrodatnými mu byly právem v prvé řadě doslov a smysl projevu sama. Projev sám, zejména ve spojení s okolnostmi, za nichž byl pronesen, nezavdával nejmenší příčiny k pochybnostem o vážnosti a opravdovosti výzvy, v něm obsažené; zmateční stížnost pokouší se tudíž marně a neprávem dodati mu ráz pouhé prázdné fráze, pronesené jen v rozčilení, zanikající bez ohlasu a bez hlubšího účinku. S námitkami, jimiž se zmateční stížnost snaží dovoditi, že nalézací soud po stránce právní mylně shledal v projevu stěžovatelovu podněcování ke zločinu vzpoury podle §u 159 voj. tr. zák., lze ji odkázati na hořejší úvahy, z nichž je zjevno, že postup nalézacího soudu i po této stránce zákonu plně vyhovuje.

Trestný čin spáchan byl arci dle rozsudku dne 14. září 1922, tudíž přede dnem 8. dubna 1923, jímž zákon na ochranu republiky nabyt podle §u 44 účinnosti, tak, že při posuzování trestnosti činu stěžovatelova bylo se soudu řídití ustanovením článku IX. uvozovacího patentu k zákonu trestnímu, a použití na trestný čin z obou zákonů, které platily jednak v době jeho spáchaní, jednak v době jeho souzení, onoho zákona, který jest mírnějším. Jelikož stěžovatel svým projevem, jak jej zjišťuje rozsudek, podněcoval muže, povinné k československé službě vojenské, k porušení přísežně slíbené věrnosti a poslušnosti, totiž ke zločinu vzpoury podle §u 159 voj. tr. zák., zakládá jeho čin také skutkovou podstatu zločinu podle §u 222 tr. zák., činu to, trestného těžkým žalářem od jednoho roku do pěti let; zachoval se tudíž nalézací soud způsobem, odpovídajícím předpisu článku IX. uvozovacího patentu k trestnímu zákonu, podřadiv čin stěžovatelův daleko mírnějšímu ustanovení §u 15 čís. 3 zákona na ochranu republiky, jímž se na zločin tam upravený ukládá pouze trest žaláře od šesti měsíců do pěti let. Nerozhodným jest, že stěžovatelův projev dle svého doslovu nebyl určen přímo mužům, povinným ke službě vojenské, nýbrž osobám jiným, které dle záměru stěžovatelova, zřejmého z projevu, měly na ně působiti způsobem, naznačeným v rozsudku; nerozlišuje § 222 tr. zák., tím méně pak § 15 čís. 3 zákona na ochranu republiky, zda muž, povinný ke službě vojenské, byl podněcován bezprostředně či zda stalo se tak nepřímě. Tím pozbývá zároveň oprávnění i námitka zmateční stížnosti, že stěžovatelova výzva ke vzpouře nebyla řízena na osoby, u nichž by mohla vzejíti příležitost, aby se dopustily onoho zločinu.

Skutkovou podstatu přestupku podle §u 491 tr. zák. a článku V. zákona ze dne 17. prosince 1862, čís. 8 ř. zák. z roku 1863, spatřuje rozsudek v tom, že stěžovatel výroky, pronesenými veřejně a před více lidmi: »Tato vláda vodí nás již po čtyři roky za nos« a »Položíme jim společně pěst pod bradu« vydával vládu Československé republiky, tudíž veřejný úřad, ve veřejný posměch. Zmateční stížnost namítá, že prve uvedený výrok v souvislosti s celou řečí stěžovatelovou, která prý byla pouhou nikoli nepřipustnou kritikou chování se vlády a jejích opatření v příčině slibů dělnictvu, není způsobilým, vydati vládu ve veřejný

posměch, nýbrž že jde o všeobecně obvyklé obrazné rčení pro případ, hledí-li kdo splnění svého slibu odsunouti, při čemž prý veřejnému posměchu jest vydáván ten, kdo je »voděn za nos«. Zmateční stížnost je v nepravu. Slova stěžovatelova vybočují zřejmě daleko z mezí přípustné kritiky a nepozbyla by povahy sesměšňování ani v tom případě, byl-li by obsah ostatní stěžovatelovy řeči s hlediska ustanovení trestního zákona býval nezávadným, ani jim této povahy neodnímá okolnost, zmateční stížností dále tvrzená, že jde o obrazné rčení, obvyklé v případech, v nichž kdo hledí odsunouti splnění svých slibů. Právě tato námitka zmateční stížnosti nasvědčuje správnosti rozsudkového výroku, dle něhož stěžovatelova slova směřovala proti vládě, nikoli proti dělnictvu. Ostatně lze říci právem, že stěžovatelova slova zakládají skutkovou podstatu přestupku, jímž stěžovatel vinným byl uznán, také v jiném směru, neboť stěžovatel jimi za všech ostatních zákonných předpokladů vinil vládu z opovržlivé vlastnosti, pokud se týče z opovržlivého smýšlení, při čemž se stěžovatel za trestního řízení ani nepokusil dokázati, že jeho údaje jsou pravdivy. Pokud jde o druhý výrok stěžovatelův, namítá zmateční stížnost neprávem, že jím nebylo řečeno nic jiného, než že se dělnictvo má energicky postavit na obranu proti svým politickým odpůrcům. Jeť ze souvislosti této námitky s bezprostředně předcházejícími vývody zmateční stížnosti zřejmo, že stížnost vychází z předpokladu, že se výrok stěžovatelův vztahoval na vykořisťovatele dělnictva, na třídu kapitalistů. Než tento předpoklad jest v rozporu se skutkovým zjištěním rozsudkovým, dle něhož výrok ten směřoval proti vládě. Ani v tom, že nalézací soud i tento výrok stěžovatelův podřadil skutkové podstatě přestupku podle §u 491 tr. zák. a článku V. zákona ze dne 17. prosince 1862, čís. 8 ř. zák. z roku 1863, nelze spatřovati porušení zákona nebo jeho nesprávné použití. Výrok sám, označený v samotné zmateční stížnosti jako »poněkud ostřeji znějící způsob vyjádření se«, jest sám sebou tak výmluvným, že nebylo nezbytně zapotřebí, aby byly v rozsudku uváděny zvláštní důvody pro rozsudkový závěr, dle něhož jím stěžovatel uvedl vládu ve veřejný posměch. Stačí v tom směru úvaha rozsudkových důvodů, dle níž si stěžovatel jako vzdělaný muž musil dobře býti toho vědom, že jeho projevy nemohou býti pojímány jinak, než jak je pojímá rozsudek. Je proto neodůvodněnou i výtku podle čís. 5 §u 281 tr. ř., že pro onen rozsudkový výrok nebyly uvedeny vůbec žádné důvody, výtkou pak, že se důvody rozsudkové neshodují s obsahem spisů, netřeba se vůbec obírat, neboť z výtky samotné je zřejmo, že zmateční stížnost nemá tu na mysli takový rozpor rozsudku se spisy, který by jej činil zmatečným dle čís. 5 §u 281 tr. ř.

Dovolávajíc se konečně důvodu zmatečnosti čís. 10 §u 281 tr. ř., namítá zmateční stížnost, že čin stěžovatelův, pro který prý byl obžalovaný patrně jako pro přestupek podle §u 11 čís. nařízení ze dne 20. dubna 1854, čís. 96 ř. zák., již politickým úřadem potrestán pětidenním vězením, byl neprávem a porušením zásady »ne bis in idem« podřaděn skutkové podstatě, která prý se naň nevztahuje. Námitka je právně bezpodstatná. O porušení zásady »ne bis in idem«, zakládajícím zmatečnost dle čís. 9 b) — nikoli čís. 10 — §u 281 tr. ř., mohla by býti

řeč pouze tehdy, kdyby byl stěžovatel jiným soudním rozsudkem uznán vinným činem, tvořícím předmět napadaného rozsudku, jakožto trestným činem ve smyslu obecného zákona trestního nebo některého z trestních zákonů vedlejších. Potrestání stěžovatelovo pro pouhý přešupek správní nemohlo nalézacímu soudu brániti v tom, by neshledal v dotyčném jeho činu skutkovou podstatu trestného činu, stíhaného soudem, a zmateční stížnost není v právu, namítá-li, že čin ten neprávem podřaděn byl skutkové podstatě, která se naň nevztahuje.

Čís. 1626.

Trestání válečné lichvy (zákon ze dne 17. října 1919, čís. 568 sb. z. a n.).

Přezkoumávajíc k opravnému prostředku napadený rozsudek, nemůže opravná stolice přihlížeti k ustanovením nového mírnějšího zákona (článek I. čís. 3 zák. ze dne 25. dubna 1924, čís. 80 sb. z. a n.), byl-li rozsudek vynesena před účinností tohoto zákona.

Mírnějších předpisů nového zákona dlužno však použití (článek IX. uvoz. zák. k trestnímu zákonu) na všechny případy, třebas již v první stolici rozhodnuté, ale právní moci nenabyví, kde dochází k novému rozhodnutí ve věci samé.

(Rozh. ze dne 9. května 1924, Kr II 588/23.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost obžalované do rozsudku lichevního soudu při krajském soudě v Olomouci ze dne 10. října 1923, pokud jím stěžovatelka uznána byla vinnou přečinem předražování podle §u 11 čís. 4 zákona ze dne 17. října 1919, čís. 568 sb. z. a n. a přestupkem předražování podle §u 7 odstavec první téhož zákona a zamítl její odvolání z výroku o trestu. V otázkách, o něž tu jde, uvedl v

d ů v o d e c h :

Obžalovaná byla odsouzena napadeným rozsudkem dle §u 11 čís. 4 zák. o trestání válečné lichvy ku trestu tuhého vězení na šest měsíců a k peněžité pokutě 10.000 Kč, v případě nedobytnosti k tuhému vězení na dalších 5 dnů, tedy dle nejnižší zákonné sazby. Odvolání její jest proto neodůvodněno, neboť podle §u 16 tohoto zákona jest použití mimořádného práva zmírňovacího a zaměňovacího vyloučeno, takže ani přihlídnutí k uplatňovaným polehčujícím okolnostem nebylo by mohlo přivoditi snížení trestu pod míru, soudem nalézacím vyslovenou. Posuzuje odůvodněnost odvolání obžalované s hlediska právě naznačeného uvažoval Nejvyšší jako zrušovací soud o otázce, zda nenastala snad v té příčině změna zákonem ze dne 25. dubna 1924, čís. 80 sb. z. a n., kterým se mění některá ustanovení zákonná o trestání válečné lichvy. Kdežto totiž podle §u 16 zákona ze dne 17. října 1919, čís. 568 sb. z. a n. o trestání válečné lichvy bylo užití mimořádného práva zmírňo-